

Asia: VN/2774/2026

Hallituksen esitysluonnos laiksi terveydenhuoltolain 51 §:n muuttamisesta (digitaalinen hoidon tarpeen arvio)

Lausunnonantajan taustatiedot

Klikkaa ja lisää otsikko valintakysymykselle

Muu järjestö tai yhdistys

Pidättekö kannatettavana, että esityksessä ehdotetulla tavalla potilas voisi tehdä hoidon tarpeen arvion digitaalisesti ja siinä voitaisiin hyödyntää automaatiota?

Vastaus

Kyllä, kommenttinne: [: Mikäli uudistus vapauttaa ammattilaisten resurssia sellaisten asiakkaiden käyttöön, jotka eivät pysty käyttämään digitaalisia palveluita. Muutos edellyttää, että myös nykyiset olemassa olevat palvelut ovat käytettävissä, erityisesti joillekin kuurosokeille henkilöille henkilökohtainen asiointi hoidontarpeen arvioissa on aina toimiva tapa käyttää palvelua.]

Pidättekö kannatettavana, että esityksessä ehdotetulla tavalla digitaalisen hoidon tarpeen arvion tekemisessä voitaisiin hyödyntää tekoälyä?

Vastaus

-

Katsotteko, että potilaan oikeudet on esityksessä huomioitu oikealla tavalla?

Vastaus

-

Katsotteko, että virkavastuun kohdentuminen on esityksessä huomioitu oikealla tavalla?

Vastaus

-

Kysymys hyvinvointialueille: missä aikataulussa esityksessä tarkoitetun digitaalisen hoidon tarpeen arvion käyttöönotto olisi mahdollista?

Kirjoita tähän:

-

Katsotteko, että jatkossa hoidon tarpeen arvion tekemiseen käytettävä järjestelmä tulisi toteuttaa kansallisesti (esityksessä todettu malli A tai B)?

Vastaus

Kyllä, kommenttinne: [Suomen Kuurosokeat ry katsoo, että digitaalisen hoidontarpeen arvioinnissa käytettävän ohjelmiston tulee olla valtakunnallisesti yhdenmukainen. Kun sama järjestelmä on käytössä kaikilla hyvinvointialueilla, on sen käyttö helpompaa esim. alueelta toiselle muutettaessa. Tämä on erityisen tärkeää vammaisten henkilöiden kohdalla ja vähentää tarvetta yksilölliseen ohjaukseen ja neuvontaan. Todennäköisesti yhtenäinen kansallinen järjestelmä olisi myös kustannustehokkaampi.]

Huomioiko esitys mielestänne riittävästi teknologiaa kehittävien yritysten näkökulman?

Vastaus

-

Muut kommenttinne esityksestä:

Kirjoita tähän:

4.2.3.2. Kielelliset oikeudet - kohdassa ei ole huomioitu viittomakielisiä henkilöitä eikä mainittu lainkaan suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakieltä. Miten sellaiset viittomakieliset henkilöt, joilla ei ole riittävän hyvää suomen kielen taitoa, huomioidaan esityksessä?

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 5§ Palvelujen kieli:

”Jos sosiaali- tai terveydenhuollon henkilöstö ei hallitse asiakkaan käyttämää viittoma- tai muuta kieltä tai asiakas ei vammaisuuden tai muun syyn vuoksi voi tulla ymmärretyksi, on sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, palveluja annettaessa mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta.”

Kuurosokeiden ja kuulonäkövammaisten henkilöiden valmiudet käyttää digitaalisia palveluita riippuu erityisesti palvelun saavutettavuudesta. Osalla kuurosokeista ja kuulonäkövammaisista henkilöistä on haasteita minkä tahansa digitaalisen palvelun käyttämiseen, sillä heillä ei ole riittävää suomen tai ruotsin kielen osaamista.

Huolena on, että asiakas on tehnyt digitaalisen hoidontarpeen arvion, jossa on tapahtunut virhe. Riski virheen mahdollisuuteen tekoälyavusteisesti on suuri, mikäli asiakkaan kyky tuottaa ja ymmärtää suomen tai ruotsin kieltä on heikko. Jos digitaalinen hoidontarpeen arviointi epäonnistuu ja asiakkaan pitääkin päästä asioimaan ammattilaisen kanssa, kuinka taataan, ettei hoidon tarpeen arvioon tule viivettä?

4.2.3.5 vaikutukset vammaisiin henkilöihin

Vammaisvaikutusten arviointi on tehty heikosti. ”Suurin osa vammaisista ihmisistä käyttää samoja terveyspalveluja kuin muukin väestö. Näin ollen esityksen vaikutukset vammaisten ihmisten kohdalla olisivat lähtökohtaisesti samanlaisia ja samansuuntaisia kuin vaikutukset koko väestöön.” Suomen Kuurosokeat ry katsoo, että vammaisvaikutusten arvio on tehty liian yleisellä tasolla. Kun henkilöllä on etenevä sairaus tai vamma, on sen vaikutus toimintakykyyn muuttuva.

Esimerkiksi joillakin kuurosokeilla tai kuulonäkövammaisilla henkilöillä on mahdollisuus käyttää itsenäisesti tuttuja palveluita, mutta niiden muuttuminen digitaalisiksi edellyttää asiakkaalta useiden kokonaisuuksien hallintaa (älylaitteet, apuvälineet ja apuvälineohjelmistot, joihin ei välttämättä ole valmiuksia). Uuden digitaalisen palvelun käyttöön on asiakkaan omilla laitteilla ja apuvälineillä tarvittaessa saatava ohjausta. Kenen vastuulla tämä on?

Tälläkin hetkellä hyvinvointialueiden palveluja on mahdollista hakea digitaalisesti, mutta hakemusten täyttäminen esimerkiksi ruudunlukijaa käyttäen ei ole aina mahdollista. Ohjelmisto on saatettu testata saavutettavuuden osalta käyttöönotton yhteydessä mutta päivityksen tullessa uudelleentestausta ei tehdä ja ohjelmiston käyttö apuvälineellä, esim. ruudunlukijalla muuttuu mahdottomaksi. Mahdollisuus henkilökohtaiseen asiointiin hoidon tarpeen arvioimiseksi on säilyttävä henkilöille, jotka sen valitsevat

Myös vammaisvaikutusten arviointi -kohdassa tulee mainita YK-vammaissopimus, jotka nyt on mainittu vain kohdassa yhdenvertaisuus:

”YK:n vammaisyleissopimuksessa turvataan vammaisille henkilöille oikeus parhaaseen mahdolliseen terveyden tasoon ilman syrjintää vammaisuuden perusteella. Sopimuspuolet toteuttavat kaikki asianmukaiset toimet varmistaakseen sukupuolisensitiivisten terveydenhuoltopalvelujen saatavuuden vammaisille henkilöille, terveyteen liittyvä kuntoutus mukaan lukien (artikla 25). Edelleen sopimuksessa turvataan muun muassa oikeus kuntoutukseen (artikla 26) ja riittävä elintaso ja sosiaaliturva (artikla 28). YK:n vammaisyleissopimuksen 4 artiklan mukaiset yleiset velvoitteet nimenomaisesti edellyttävät sopijavaltioita ”toteuttamaan tai edistämään vammaisille henkilöille soveltuvan uuden teknologian, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologia, liikkumisen apuvälineet, laitteet ja apuvälineteknologia, tutkimusta ja kehittämistä sekä edistämään niiden saatavuutta ja käyttöä, asettaen etusijalle kohtuuhintaisen teknologian”.

Kaaja Taru
Suomen Kuurosokeat ry - Vaikuttamisen ja oikeuksienvallvonnan työryhmä